

Firmaların Kurumsal Yönetim Endekslerinin Vergi Yükümlülükleri Üzerindeki Etkisi

Neslihan KIZILER YILMAZ¹ –Abdulkadir KAYA²

Öz

Küreselleşmenin hız kazandığı günümüz ekonomik ortamında işletme başarısı yalnızca finansal kârlılık göstergeleriyle ölçülmektedir; çevresel, sosyal ve yönetim (ESG) kriterleri giderek daha fazla önem kazanmaktadır. Bu ilkelerden, işletmelerin adalet, şeffaflık, hesap verebilirlik ve paydaş sorumluluğu gibi konuları kapsayan yönetim ilkesi kurumsal yönetimin kalitesinin de bir göstergesidir. İşletmelerin bu kriterlere uyum düzeyini değerlendirmek amacıyla Kurumsal yönetim Endeksi (KYE) hesaplanmaktadır. Bu endeks, yatırımcılara yalnızca kısa vadeli finansal performans değil, aynı zamanda uzun vadeli sürdürülebilirlik kapasitesi ve yönetim kalitesi hakkında da güvenilir bilgiler sunmaktadır. İşletmelerin kurumsal düzeylerinin yüksek olması, firma başarısı, ESG süreçleri pozitif etkileyeceğinden, KYE ile işletme dönem vergileri arasında da bir ilişki ortaya çıkaracaktır. Bu çalışmanın amacı, BIST Sürdürülebilirlik25 Endeksi'ndeki işletmelerin, 2014-2024 döneminde dönem vergileri ile KYE, toplam varlıklar ve piyasa değeri arasındaki ilişkiyi panel veri analiziyle incelemektir. Ampirik bulgular sonucunda, dönem vergileri ile KYE arasında negatif, toplam varlıklar ile pozitif bir ilişkinin olduğunu tespit edilmiştir.

Anahtar Sözcükler: Sürdürülebilirlik Endeksi, Kurumsal Yönetim, Kurumlar Vergisi.

JEL Kodları: Q56, G34, H25, C23, G32.

The Effect of Firms' Corporate Governance Indices on Tax Liabilities

Abstract

In today's rapidly globalizing economic landscape, business performance is no longer evaluated solely through traditional profitability indicators; environmental, social, and governance (ESG) criteria have become increasingly significant. Within ESG, the governance dimension—covering fairness, transparency, accountability, and stakeholder responsibility—serves as a key measure of corporate governance quality. The Corporate Governance Index (CGI) is used to assess firms' compliance with these principles, offering investors reliable insights into both short-term financial performance and long-term sustainability capacity. Since strong governance mechanisms enhance firm performance and ESG outcomes, a relationship between CGI scores and corporate income taxes is expected. This study aims to analyze the relationship between period taxes, CGI, total assets, and market value for companies listed in the BIST Sustainability 25 Index over the 2014–2024 period using panel data methods. Empirical results indicate a negative association between period taxes and CGI, and a positive association with total assets.

Keywords: Sustainability Index, Corporate Governance, Corporate Tax.

JEL Codes: Q56, G34, H25, C23, G32.

¹ Sorumlu Yazar, Öğr.Gör.Dr., Bursa Uludağ Üniversitesi, Karacabey Meslek Yüksekokulu, İşletme Yönetimi Programı, neslihan.kiziler@uludag.edu.tr, ORCID ID: 0000-0002-3763-6235

² Prof.Dr., Bursa Teknik Üniversitesi, İnsan ve Toplum Bilimleri Fakültesi, İşletme Bölümü, abdulkadir.kaya@btu.edu.tr, ORCID ID: 0000-0001-7789-5461

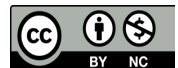
Bu çalışma, 30 Ekim-01 Kasım 2025'te düzenlenen IV. Uluslararası Finans, Ekonomi ve Sürdürülebilir Politikalar Kongresi'nde (ICOFESP) sunulan bildirinin gözden geçirilmiş ve genişletilmiş tam metnine dayanmaktadır.

<https://doi.org/10.33203/mfy.1823490>

Geliş Tarihi/Submitted : 2025-11-14

Kabul Tarihi/Accepted : 2025-12-30

The content of this journal is licensed under the Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0 International License (CC BY-NC 4.0).

Extended Summary

In capital markets where global competition is intensifying, businesses' ability to achieve sustainable growth targets is closely linked to environmentally conscious production policies, the capacity to create social added value, and the effectiveness of governance mechanisms. In this context, the sustainability index (ESG Index) and corporate governance index (Corporate Governance Index), developed based on international standards, have become strategic indicators that must be evaluated in an integrated manner with companies' financial performance. Companies that perform well on the sustainability index have a positive impact on consumer preferences through environmentally conscious production and social responsibility policies, contributing to increased sales volumes and stronger brand loyalty. On the other hand, practices such as energy efficiency and green investments increase companies' asset size and resource utilization efficiency.

Corporate governance principles include regulations aimed at protecting the rights of not only shareholders but also all stakeholders and seek to structure relationships between information users in a fair manner. Transparency, accountability, responsibility, and fairness, which are corporate governance principles adopted worldwide by the OECD, form the universal framework of this system. The principle of transparency requires the sharing of accurate and timely information about the company's management structure, financial performance, and operating results.

As is well known, taxes are the primary source of revenue for governments to finance goods and services that support social welfare. Therefore, the taxes paid by a company serve as an indicator of its financial and ethical contribution to the community in which it operates. However, tax avoidance or aggressive tax planning practices can create social imbalances by reducing fair contributions to public services and shifting the tax burden to less mobile taxpayers. Furthermore, such practices damage the reputation of businesses, negatively affecting both their financial performance and their relationships with tax authorities. Therefore, the concept of corporate social responsibility should guide tax behavior within an ethical framework, while tax governance should institutionalize this process based on the principles of transparency, accountability, and social responsibility.

On the other hand, tax administration can be approached in two fundamental dimensions: macro and micro levels. At the macro level, tax administration refers to the activities of public authorities and tax administrations responsible for designing, implementing, and overseeing the tax system. In this context, functions such as the collection of tax revenues in line with the state's fiscal policies, the enforcement of legislation, and the provision of tax justice are evaluated within the scope of macro-level management. In contrast, micro-level tax administration covers the planning, execution, and control of tax activities carried out at the business level. The timely and accurate fulfillment of businesses' tax obligations, the reduction of tax risks, the effective management of tax processes, and the resolution of potential disputes are the fundamental elements of micro tax management. Therefore, the

micro level represents an area where tax-related decision-making and implementation processes are integrated with the internal strategic management approach of the business. The relationship between tax governance and corporate governance essentially manifests itself in terms of compliance, transparency, and risk management. An effective tax governance system minimizes irregularities and tax risks by ensuring that companies' tax policies comply with legal regulations. This strengthens both corporate accountability and governance quality. Furthermore, the transparent sharing of tax-related information, including tax planning strategies, payment practices, and incentive utilization processes, increases stakeholder trust and corporate reputation. Effective tax risk management and internal control mechanisms contribute to the timely identification of potential risks, the prevention of financial losses, and the improvement of corporate governance.

The purpose of this study is to examine the relationship between period taxes and KYE, total assets, and market value of companies in the BIST Sustainability25 Index for the 2014-2024 period using panel data analysis. Thus, the effects of corporate governance performance on the tax behavior of companies with high ESG scores are revealed from a holistic perspective. Based on empirical findings specific to Turkish capital markets, the interaction between tax compliance and corporate responsibility is evaluated, with the aim of developing policy recommendations for sustainable economic growth.

For this purpose, data from 2014 to 2024 was used for companies with high corporate sustainability performance that are listed on the BIST Sustainability 25 Index on the Istanbul Stock Exchange. The analysis will be performed by taking the natural logarithms of the 11-period variables of the 10 companies used in the analysis. Companies listed on the BIST Sustainability 25 Index that operate in financial markets and companies for which a corporate governance score is not calculated were not included in the research. Only 10 companies outside these constraints were included in the analysis.

As a result of the panel data analysis, it was found that the explanatory power of the model (R²) was 25.6% and that the model was statistically significant at a 1% significance level. When the model results were examined, it was determined that the KYE and TV variables had statistically significant effects at a 10% significance level on the VRG variable, with negative and positive effects, respectively, while the PR variable had no significant effect. This situation indicates that changes in corporate governance indices negatively affect period taxes, while changes in total assets positively affect period taxes. This result indicates that period taxes decrease for companies with good management performance. Businesses with high corporate governance performance and social responsibility awareness can be seen as consciously avoiding tax practices as a way to minimize business reputation and brand value risks, secure the trust of stakeholders such as partners, investors, and customers, adopt and maintain a more transparent, conservative tax strategy, and thus create value in the long term.

1. Giriş

Küreselleşme sürecinin hız kazandığı günümüz ekonomik düzeninde, işletmelerin başarısı yalnızca finansal kârlılık göstergeleriyle ölçülmemektedir. Artık işletme performansını belirleyen unsurlar, ekonomik verimliliğin ötesine geçerek çevresel duyarlılık, sosyal sorumluluk, kurumsal yönetim ilkelerine uyum, şeffaflık ve hesap verilebilirlik gibi çok boyutlu kriterleri de kapsamaktadır. Bu durum, işletmelerin yalnızca kâr maksimizasyonuna odaklanan ekonomik aktörler olmaktan çıkarak, toplumsal fayda üreten, çevresel sürdürülebilirliği gözeten ve etik değerlere dayalı yönetim yapıları inşa eden organizasyonlara dönüşmesini zorunlu kılmaktadır. Dolayısıyla işletmelerin uzun vadeli stratejik konumlanmaları, artık finansal performans göstergelerinin yanı sıra çevresel, sosyal ve yönetim (ESG) performanslarıyla da şekillenmektedir. Bu unsurlar, yatırımcı güvenini pekiştiren, kurumsal itibarı güçlendiren ve piyasa istikrarını destekleyen temel faktörler arasında yer almaktadır.

Küresel rekabetin yoğunlaştığı sermaye piyasalarında, işletmelerin sürdürülebilir büyüme hedeflerine ulaşabilmeleri; çevreye duyarlı üretim politikaları, sosyal katma değer yaratma kapasitesi ve yönetim mekanizmalarının etkinliği ile yakından ilişkilidir. Bu bağlamda, uluslararası standartlara dayalı olarak geliştirilen sürdürülebilirlik endeksi (ESG Index) ve kurumsal yönetim endeksi (Corporate Governance Index), işletmelerin finansal performanslarıyla bütünleşik bir biçimde değerlendirilmesi gereken stratejik göstergelere dönüşmüştür. Sürdürülebilirlik endeksinde yüksek performans sergileyen firmalar, çevreye duyarlı üretim ve sosyal sorumluluk politikalarıyla tüketici tercihleri üzerinde pozitif etki yaratmakta, bu durum satış hacimlerinin artışına ve marka sadakatinin güçlenmesine katkı sağlamaktadır. Öte yandan, enerji verimliliği ve yeşil yatırımlar gibi uygulamalar, firmaların aktif büyüklüklerini ve kaynak kullanım etkinliğini artırmaktadır.

Bununla birlikte, sürdürülebilirlik performansı yüksek işletmelerin uzun vadeli yatırım stratejileri, amortisman ve Ar-Ge harcamalarındaki artış nedeniyle vergi matrahını daraltarak dönemsel vergi yükümlülüklerini azaltabilmektedir. Dolayısıyla sürdürülebilirlik faaliyetleri ile vergi yükümlülükleri arasında hem doğrudan hem de dolaylı etkileşimler söz konusudur. Benzer biçimde, kurumsal yönetim endeksi de işletmelerin şeffaflık, hesap verebilirlik, eşitlik ve sorumluluk ilkelerine ne ölçüde uyum sağladığını gösteren bir değerlendirme aracıdır. OECD tarafından belirlenen uluslararası yönetim ilkeleri çerçevesinde şekillenen bu endeks, işletmelerin yönetsel kalite düzeyini, paydaş ilişkilerini ve toplumsal sorumluluk bilincini ölçerek yatırımcılara güvenilir bilgi sunmaktadır. Kurumsal yönetim performansının yüksek olduğu işletmelerin, itibar risklerini minimize ederek yatırımcı ve tüketici güvenini artırdığı, bu durumun da satış gelirleri, piyasa değeri ve dolaylı olarak vergi yükümlülüklerine yansıdığı görülmektedir.

Bu çalışmanın amacı, BIST Sürdürülebilirlik25 Endeksi'ndeki işletmelerin, 2014-2024 döneminde dönem vergileri ile KYE, toplam varlıklar ve piyasa değeri arasındaki ilişkiyi panel veri analiziyle incelemektir. Böylelikle, ESG skorları yüksek işletmelerde, kurumsal yönetim performansının işletmelerin vergi davranışları üzerindeki etkileri

bütüncül bir perspektifle ortaya konulmakta; Türkiye sermaye piyasalarına özgü ampirik bulgular ışığında, vergi uyumu ve kurumsal sorumluluk arasındaki etkileşim değerlendirilerek sürdürülebilir ekonomik büyümeye yönelik politika önerileri geliştirilmesi hedeflenmektedir.

2. Kavramsal Çerçeve

Sürdürülebilirlik Endeksi, şirketlerin çevreye duyarlı üretim, enerji verimliliği, karbon salınımı azaltımı gibi alanlardaki performanslarını değerlendirmekle birlikte ekolojik ve sosyal sürdürülebilirlik düzeylerini de yatırımcılara açık biçimde sunar. Kurumsal Yönetim Endeksi ise, şirketlerin şeffaflık, hesap verebilirlik, eşitlik ve sorumluluk ilkelerine uyum düzeyini ölçer. BIST Sürdürülebilirlik 25 Endeksi, Borsa İstanbul bünyesindeki genel sürdürülebilirlik endeksinden ayrı olarak 21 Kasım 2022 tarihinde oluşturulmuştur. Bu endeks, çevresel, sosyal, ekonomik ve kurumsal sürdürülebilirlik kriterlerinde yüksek performans sergileyen şirketleri bir araya getirmektedir. Endeksin temel amacı, sürdürülebilirlik ilkelerini iş stratejilerine entegre eden ve finansal açıdan güçlü şirketlerin aynı platformda yer almasını sağlamaktır. Böylece yatırımcılar, çevreye ve topluma duyarlı işletmelere yönelerek yalnızca ekonomik getiri elde etmekle kalmaz, aynı zamanda sürdürülebilir bir geleceğin inşasına da katkı sunar. BIST Sürdürülebilirlik 25 Endeksi'nin hayata geçirilmesi, Türkiye'de sürdürülebilirlik bilincinin güçlenmesine, bu alanda yapılan yatırımların teşvik edilmesine ve şirketlerin çevresel ve sosyal sorumluluklarını daha görünür hale getirmesine katkıda bulunmaktadır. Bu yönüyle endeks, Türkiye'nin küresel sürdürülebilir kalkınma hedefleriyle uyumunu artıran önemli bir finansal gösterge niteliği taşımaktadır (Dede & Çamlı, 2024, s. 393).

Küresel finansal sistemin dönüşümü işletmelerin performansını yalnızca finansal kârlılık ölçütleri üzerinden değil; çevresel, sosyal ve yönetsimsel (ESG) göstergeler üzerinden de değerlendirilmesi ihtiyacını doğurmuştur. Bu bağlamda, sürdürülebilirlik endeksleri ve kurumsal yönetim endeksleri, işletmelerin uzun vadeli değer yaratma kapasitesini, şeffaflık düzeyini ve paydaş sorumluluğunu ölçen temel referans göstergeler haline gelmiştir.

ESG kavramı, "hissedar değerini maksimize etme" ilkesine karşı çıkan "paydaşlık" kavramı ile açıklanabilir. Hissedar değerini maksimize eden görüş, işletmenin tek amacının hissedarların servetini maksimize etme temeline dayanır. Paydaş teorisi ise, işletmenin yalnızca hissedarlara değil, çalışanlara, müşterilere, tedarikçilere, devlete, topluma ve çevreye karşı da sorumlulukları bulunduğunu savunur. 2004 yılında BM Küresel İlkeler Sözleşmesi'nin "Who Cares Wins" raporunda finans kuruluşlarının yatırım faaliyetlerine ESG hususlarını entegre etmeleri ve şirketlerin çevresel, sosyal ve yönetim (ESG) hususlarını iş karar alma süreçlerine dahil etmeleri gerekliliği ortaya konulmuştur. 2006 yılında, ESG'nin kurumsal sürdürülebilirliğin bir göstergesi olarak kullanılmasında öncü kuruluş olan BM Sorumlu Yatırım İlkeleri kurulmuştur.

Bu uygulamaların neticesinde ESG temel küresel bir yatırım normu ve yeni bir

standart türü haline gelmiştir. ESG, kurumsal davranış ve operasyonların çevresel, sosyal ve yönetim etkinliğine odaklanır. Özellikle, çevresel boyut, bir şirketin kirlilik kontrol kapasitesini iyileştirmek için sürdürülebilir ve etkili çevre yönetimi önlemlerini nasıl benimsediğini; sosyal boyut, işletmelerin yatırımcıların, tedarikçilerin, çalışanların ve diğer paydaşların değerini en üst düzeye çıkarıp çıkaramayacağına; yönetim boyutu, yöneticilerin çeşitli kaynakları koordine etme ve tahsis etme becerisine ve firmanın çalışma biçimine odaklanır (Su, Zhou, Yu, & Zhou, 2024, p. 132).

Son yıllarda paydaşların, özellikle de yatırımcıların, çevresel, sosyal ve yönetim (ESG) verilerinden yararlanma eğilimi belirgin biçimde artmıştır. Başlangıçta finansal olmayan bilgilere erişim sınırlı olduğundan, ESG açıklamaları genellikle yıllık raporlar veya şirket web siteleri aracılığıyla elde edilen geleneksel veri kaynaklarıyla sınırlıydı. Ancak iklim değişikliği, çevre kirliliği, atık yönetimi ve enerji verimliliği gibi çevresel sorunlara ilişkin toplumsal farkındalık ve paydaş baskısının artması, şirketleri rekabetçi kalabilmek için veri temelli sürdürülebilirlik raporlama sistemlerine yöneltmiştir. Bu süreçte ESG bilgileri, işletmelerin yalnızca finansal performanslarını değil, aynı zamanda itibarlarını, etik duruşlarını ve uzun vadeli sürdürülebilirlik stratejilerini de belirleyen kritik bir unsur haline gelmiştir.

ESG raporlaması, yatırımcılara geleneksel finansal tablolarda yer almayan, ancak bir şirketin risk profili ve fırsat alanlarını doğrudan etkileyen konuları değerlendirme olanağı sağlar. Bu nedenle yatırımcılar, ESG ilkelerini kurumsal stratejilere entegre eden işletmelere giderek daha fazla yönelmektedir. Çünkü bu tür şirketlerin daha sürdürülebilir bir yapıya sahip olduğu, uzun vadede daha yüksek kalkınma potansiyeli barındırdığı, operasyonlarını etkin biçimde yönettiği ve finansal performanslarını iyileştirdiği görülmektedir. Dolayısıyla ESG, hem işletmelerin şeffaflık ve hesap verebilirlik düzeyini artırmakta hem de yatırımcıların sürdürülebilir büyümeye dayalı kararlar almasını kolaylaştırmaktadır. Bu bağlamda, ESG puanı, çevresel, sosyal ve yönetim alanlarında yapılan değerlendirmelerin ortalamasını temsil eden bütüncül bir göstergedir. Kamuya açıklanan veriler, ESG puanının şirketlerin sürdürülebilirlik performansını, verimliliğini ve risk yönetimi kapasitesini ölçmede önemli bir araç olduğunu ortaya koymaktadır. Yüksek ESG skoruna sahip şirketler, paydaş beklentilerine daha duyarlı, çevresel etkilerini etkin biçimde yöneten ve uzun vadede daha istikrarlı finansal sonuçlar elde eden kurumlar olarak değerlendirilmektedir (Tarmuji, Maelah, & Tarmuji, 2016, p. 67; Halid, Rahman, Mahmud, Mansor, & Wahab, 2023, pp. 274-276)

ESG yaklaşımının temel bileşenlerinden biri olan yönetim unsuru, işletmelerin etik değerlere, şeffaflık ilkelerine ve paydaş beklentilerine ne ölçüde duyarlı olduklarını ortaya koymaktadır. Bu boyut, esasen kurumsal yönetim kavramının özünü yansıtır. Kurumsal yönetim, kurumlarda otoritenin nasıl kullanıldığı ve denetim altında tutulduğunu belirleyen kurallar, ilişkiler, sistemler ve süreçlerden oluşan bir çerçeveyi ifade eder. Bu kavram, şirketlerin ve yöneticilerin hesap verebilirliğini sağlayan ve sorumluluk bilinciyle hareket etmelerini güvence altına alan mekanizmaları kapsar (ASX Corporate Governance

Council, 2019, p. 2).

ESG'nin çevresel ve sosyal alanlarla birlikte bu yönetim boyutunu içermesi, kurumsal yönetim ilkelerinin artık yalnızca etik bir tercih değil, aynı zamanda finansal istikrar ve sürdürülebilirlik açısından stratejik bir zorunluluk haline geldiğini göstermektedir. Bu yaklaşım, işletmelerin doğal, sosyal ve ekonomik sermayelerini eşgüdüm içinde yöneterek hem toplumsal faydayı hem de uzun vadeli kurumsal dayanıklılığı artırmalarını hedefler (Garip & Yılmaz, 2025, s. 221).

Kurumsal yönetim ilkeleri, yalnızca ortakların değil, aynı zamanda tüm paydaşların haklarının korunmasına yönelik düzenlemeleri içerir ve bilgi kullanıcıları arasındaki ilişkilerin adil biçimde yapılandırılmasını hedefler. OECD tarafından dünya genelinde benimsenen kurumsal yönetim ilkeleri olan şeffaflık, hesap verebilirlik, sorumluluk ve adillik, bu sistemin evrensel çerçevesini oluşturur. Şeffaflık ilkesi, işletmenin yönetim yapısı, finansal performansı ve faaliyet sonuçları hakkında doğru ve zamanında bilgi paylaşımını öngörürken; hesap verebilirlik ilkesi, karar vericilerin eylem ve kararlarından dolayı hem işletmenin tüzel kişiliğine hem de pay sahiplerine ve diğer paydaşlara karşı sorumluluk taşımalarını zorunlu kılar. Böylece kurumsal yönetim, ESG'nin yönetim boyutunu somutlaştırarak işletmelerde etik yönetim kültürünün kurumsallaşmasına ve sürdürülebilir değer yaratımının sağlanmasına katkıda bulunur (Savcı, 2023, s. 33-34).

Buraya kadar yapılan açıklamalardan hareketle, ESG yaklaşımının yönetim boyutunun kurumsal yönetim ilkeleriyle doğrudan bir etkileşim içinde olduğu görülmektedir. Kurumsal yönetimin temelini oluşturan şeffaflık ve hesap verebilirlik ilkeleri, yalnızca idari ve etik süreçlerde değil, aynı zamanda mali raporlama ve vergi yönetimi mekanizmalarında da somut karşılık bulmaktadır. Bu çerçevede, kurumsal vergi yönetimi, ESG'nin yönetim bileşeninin finansal bir yansıması olarak değerlendirilebilir.

Bilindiği üzere vergiler, devletlerin toplumsal refahı destekleyen mal ve hizmetlerin finansmanında temel gelir kaynağıdır. Bu nedenle bir şirketin ödediği vergiler, faaliyet gösterdiği topluma yaptığı finansal ve etik katkının göstergesi niteliğindedir. Buna karşın, vergiden kaçınma veya agresif vergi planlaması uygulamaları, kamu hizmetlerine adil katkının azalmasına ve vergi yükünün daha az hareketli mükelleflere kaymasına neden olarak sosyal dengesizlikler yaratabilir. Ayrıca bu tür uygulamalar, işletmelerin itibarını zedeleyerek hem finansal performanslarını hem de vergi otoriteleriyle ilişkilerini olumsuz etkiler. Bu nedenle kurumsal sosyal sorumluluk anlayışı, vergi davranışının etik çerçevede şekillenmesine rehberlik etmesinin yanı sıra vergi yönetimi ise bu süreci şeffaflık, hesap verebilirlik ve toplumsal sorumluluk ilkeleriyle kurumsallaştırmalıdır (Koukouloti, 2024, p. 423).

Küresel ekonominin hızla dönüşmesiyle birlikte işletmeler, artık yalnızca ekonomik kârlılığa değil; çevresel, sosyal ve yönetim performanslarına da artan bir önem atfetmektedir. ESG ilkeleri, günümüzde sürdürülebilir kalkınmanın temel göstergelerinden biri haline gelmiş ve işletmelere itibarın güçlendirilmesi, yatırımcı güveninin artırılması ve

risklerin etkin yönetimi açısından önemli avantajlar sağlamıştır. Bununla birlikte, bazı işletmelerde çevresel duyarlılık, sosyal sorumluluk ve yönetim alanlarındaki yetersizlikler, ESG performansının zayıflamasına yol açmaktadır. Bu bağlamda, kurumsal yönetimin alt bir unsuru olan vergi yönetimi, işletmenin vergi stratejilerini, risk yönetimi politikalarını ve iç kontrol sistemlerini şekillendirerek ESG performansını doğrudan etkilemektedir. Etkin bir kurumsal vergi yönetimi yaklaşımı, hem vergi uyumunu artırmakta hem de işletmenin etik sorumluluk bilincini güçlendirerek sürdürülebilir kalkınma hedefleriyle uyumunu desteklemektedir. Böylelikle vergi yönetimi, ESG'nin yönetim boyutunu mali şeffaflık ve toplumsal sorumluluk ekseninde derinleştiren stratejik bir kurumsal yönetim aracı olarak değerlendirilmektedir (Su et al., 2024, p. 131).

İfade edildiği üzere sürdürülebilirliğin üç ana boyutu vardır: Çevresel, Sosyal ve Yönetişim. Vergilendirme, her bir bileşenin unsurudur. Dolayısıyla, uygun vergi politikaları, tüm ekonominin ESG'ye geçişini sağlamada hayati önem taşır. Örneğin, "yeşil" yatırımları teşvik eden vergi muafiyetleri, çevresel ayağın bir parçası olabilir. Ayrıca, sosyal ayağı güçlendirmek için vergi gelirleri, firmaların altyapısını, eğitim veya sağlık hizmetlerini iyileştirmek için kullanılabilir. Son olarak, sürdürülebilir bir yönetim, şeffaf vergi raporlamasını sağlayarak vergi makamları ile vergi mükellefleri arasında güvenilir ilişkiler kurar (Bressan, 2023, p. 2).

Öte yandan vergi yönetimi, kapsamı itibarıyla makro ve mikro düzeyde iki temel boyutta ele alınabilir. Makro düzeyde vergi yönetimi, vergi sisteminin tasarlanması, yürütülmesi ve denetlenmesi süreçlerini üstlenen kamu otoriteleri ve vergi idaresinin faaliyetlerini ifade eder. Bu bağlamda, devletin mali politikaları doğrultusunda vergi gelirlerinin toplanması, mevzuatın uygulanması ve vergi adaletinin sağlanması gibi işlevler makro düzeydeki yönetim kapsamında değerlendirilir. Buna karşılık, mikro düzeyde vergi yönetimi, işletme ölçeğinde gerçekleştirilen vergisel faaliyetlerin planlanması, yürütülmesi ve kontrolünü kapsar. İşletmelerin vergi yükümlülüklerini zamanında ve doğru biçimde yerine getirmesi, vergisel risklerin azaltılması, vergi süreçlerinin etkin yönetimi ve olası uyuşmazlıkların çözümü mikro vergi yönetiminin temel unsurlarıdır. Dolayısıyla mikro düzey, vergiye ilişkin karar alma ve uygulama süreçlerinin işletme içi stratejik yönetim anlayışıyla bütünleştiği bir alanı temsil eder (Yüce ve Keleş, 2021, s. 154).

Sürdürülebilirlik raporları, işletmelerin ekonomik, çevresel ve sosyal etkilerini kamuoyuyla paylaştıkları önemli iletişim araçlarıdır. Başlangıçta gönüllülük esasına dayanan bu raporların önemi, ESG yatırımlarının ve bilgi talebinin artmasıyla birlikte hızla yükselmiştir. Ancak son araştırmalar, şirketlerin bu raporlarda vergi politikalarına yeterince yer vermediğini göstermektedir. Örneğin, S&P 500 şirketlerinin büyük çoğunluğu sürdürülebilirlik raporu yayımlasa da, yalnızca küçük bir kısmı vergiye ilişkin kapsamlı açıklamalar yapmaktadır. Oysa vergiler, işletmelerin sosyal sorumluluk ve kurumsal yönetim anlayışının ayrılmaz bir parçasıdır. Vergi ödemeleri, devletin çevresel hedefleri ve sürdürülebilir kalkınma programlarını finanse etmesinde temel rol oynar. Bu nedenle, vergi davranışlarının ESG söylemine entegre edilmesi, hem kurumsal şeffaflığın

hem de sosyal sürdürülebilirliğin güçlendirilmesi açısından kritik öneme sahiptir. Vergiyi yalnızca kaçınılması gereken bir yük değil, toplumsal refahın finansmanı için etik bir sorumluluk olarak görmek, sürdürülebilirlik vizyonunun bütüncül bir parçasını oluşturmaktadır (Chaim & Parchomovsky, 2024, p. 824-826).

Vergi yönetişimi ile kurumsal yönetişim arasındaki ilişki temelde uyum, şeffaflık ve risk yönetimi boyutlarında ortaya çıkmaktadır. Etkin bir vergi yönetişimi sistemi, işletmelerin vergi politikalarının yasal düzenlemelere uygunluğunu sağlayarak usulsüzlük ve vergi risklerini en aza indirir. Bu durum, hem kurumsal hesap verebilirliği hem de yönetişim kalitesini güçlendirir. Ayrıca, vergiye ilişkin bilgilerin vergi planlama stratejileri, ödeme uygulamaları ve teşviklerden yararlanma süreçleri dâhil olmak üzere şeffaf biçimde paylaşılması, paydaş güvenini ve kurumsal itibarı artırır. Etkili bir vergi risk yönetimi ve iç kontrol mekanizması, potansiyel risklerin zamanında tespit edilmesine, mali kayıpların önlenmesine ve kurumsal yönetim düzeyinin iyileştirilmesine katkı sağlar. Bunun yanında, devlet sübvansiyonları ve vergi teşviklerinden yararlanılması, işletmelere ek finansal kaynak sunarak karar alma verimliliğini artırır ve paydaş değerinin en üst düzeye çıkarılmasına olanak tanır. Böylece vergi yönetişimi, kurumsal yönetimin sürdürülebilir, şeffaf ve sorumlu yapısının ayrılmaz bir bileşeni haline gelir (Su et al., 2024, p. 133-134).

3. Literatür Taraması

Konuya ilişkin akademik yazın incelendiğinde; ESG, kurumsal yönetim ve vergi ilişkisini ele alan çok sayıda amprik araştırma bulunmaktadır. Jiang vd, ESG performansının kurumsal vergi kaçınması üzerindeki etkisini incelemekte ve yüksek ESG performansının vergi kaçınmasını önemli ölçüde azalttığını ortaya koymaktadır. Analizler, bu etkinin üç temel kanal üzerinden gerçekteştiğini göstermektedir: finansman kısıtlarının hafifletilmesi, iç kontrol sistemlerinin güçlendirilmesi ve dış denetim kalitesinin artması. Ayrıca, ESG'nin vergi kaçınmasını azaltıcı etkisi, FinTech gelişiminin zayıf olduğu, acente maliyetlerinin yüksek ve denetim kalitesinin düşük olduğu firmalarda daha belirgindir. Çalışma, ESG uygulamalarının şirketlerin mali ve etik davranışlarını iyileştirerek vergi uyumunu artırdığına dikkat çekmekte; bu nedenle hükümetlerin ESG bilgi açıklama standartlarını geliştirmesi, işletmelerin ise şeffaflık ve sürdürülebilirlik raporlamasını güçlendirmesi gerektiğini önermektedir (Jiang, Hu, & Jiang, 2024, p. 8).

Rakhmayani vd, çalışmalarında, ESG puanlarının kârlılık ile agresif vergi planlaması arasındaki ilişkiyi zayıflatmadığını ortaya koymaktadır. Bulgular, hem kârlılığın hem de ESG uygulamalarının agresif vergi planlaması üzerinde olumlu etkiye sahip olabileceğini göstermektedir. Bu durum, yüksek ESG performansına sahip şirketlerin her zaman vergi konusunda daha etik davranmadığını ve agresif vergi stratejilerinden tamamen kaçınmadıklarını ortaya koyar. Dolayısıyla düzenleyiciler ve yatırımcılar, özellikle yüksek kârlılığa sahip firmaların ESG taahhütlerine dayanarak vergi davranışlarının etik olduğu varsayımına kapılmamalı; vergi şeffaflığını ESG'den bağımsız

olarak değerlendirmelidir (Rakhmayani, Aresteria, Sulestiyono, & Indriawati, 2023, p. 25, 32).

Yumin vd. çalışmalarında, ESG performansının işletmelerin çevresel, sosyal sorumluluk ve kurumsal yönetim uygulamalarını güçlendiren temel bir gösterge olduğunu vurgulamaktadır. Çalışma, kurumlar vergisi yönetiminin yeşil ekonomik büyümeyi ve sürdürülebilir kalkınmayı destekleyen önemli bir araç olduğunu belirtmektedir. Araştırma, ESG performansının kurumlar vergisi yönetimi üzerindeki etkisini ve bu iki kavram arasındaki karşılıklı etkileşim mekanizmasını incelemekte; ESG ilkelerinin vergi stratejilerine entegre edilmesinin, vergi şeffaflığını artırarak yüksek kaliteli ve sürdürülebilir ekonomik kalkınma için yeni fırsatlar yaratabileceğini ortaya koymaktadır (Su et al., 2024, p. 131).

Bressan çalışmasında, 2013-2022 döneminde dünya genelindeki mal ve kaza (P&C) sigortacılarını kapsayan analizi ile yüksek ESG performansına sahip sigorta şirketlerinin daha fazla vergi ödeyip daha düşük kârlılık gösterdiğini ortaya koymaktadır. Bulgular, bu şirketlerin vergiden kaçınma eğiliminde olmadıklarını ve vergi yükünü müşterilere yansıtmadıklarını, dolayısıyla daha etik ve sorumlu bir vergi yaklaşımı benimsediklerini göstermektedir (Bressan, 2023, p. 5).

Ma vd. çalışmalarında 2011-2017 döneminde Kore borsasında işlem gören şirketler üzerinde yapılan analiz, yüksek ESG derecelendirmeleri ile nakit efektif vergi oranı değişkenliği arasında negatif bir ilişki bulunduğunu göstermektedir. Bu bulgu, kurumsal sürdürülebilirlik yönetimi güçlü olan firmaların daha istikrarlı ve sürdürülebilir vergi stratejileri benimsediğini ortaya koymaktadır. Çalışma, ESG uygulamalarının vergi stratejilerinin sürdürülebilirliğini güçlendirdiğini ve kurumsal sürdürülebilirlik ile vergi yönetimi arasındaki ilişkiye önemli katkı sağladığını göstermektedir (Ma & Park, 2021, p. 1).

ESG performansı ile vergiden kaçınma arasındaki ilişkiyi inceleyen Yıldırım vd. (2025) ESG skoru ile vergiden kaçınma arasında anlamlı bir ilişki olduğunu, toplam ESG skoru ile ESG çevresel puanların vergiden kaçınmayı azalttığını, yönetim skorunun sınırlı; sosyal skorunun ise zayıf etkiye sahip olduğu sonucuna varmışlardır.

Bu çalışmalar yanında işletmelerin dönem vergileriyle işletmenin farklı faktörleri arasındaki ilişkiyi inceleyen çalışmalarda bulunmaktadır. Bu çalışmalardan bazıları aşağıda sunulmuştur.

Chen vd. (2010) aile şirketleri ile diğer şirket türlerinin vergisel tutumlarını inceledikleri makalelerinde, aile şirketleri içinde aile bireyleri ile azınlık ortaklar arasında ciddi yönetim problemleri yaşandığı, daha az vergisel agresifliğe sahip olduklarını, aile şirketi statüsünün sahiplik hisse oluşturmaya sebebiyle, aile sahipliği olanların, aile rant anlayışının vergi kaçırma faaliyetlerini maskeleyişini, bu avantajı sürdürmek için vergi avantajlarından vazgeçebilecekleri sonuçlarını elde etmişlerdir.

Gatsi vd. (2013) işletmelerin dönemsel kurumlar vergilerinin, finansal performansları üzerindeki etkisini incelemişlerdir. On adet işletmenin yedi yıllık verilerini panel veri analizi yöntemiyle inceledikleri araştırmalarında, kurumlar vergisi ile finansal performans arasında istatistiksel olarak anlamlı ve negatif bir ilişki olduğunu, işletme büyüklüğü, yaşı ve büyüme potansiyelinin ise pozitif bir etkisinin olduğunu tespit etmişlerdir.

Birleşik krallıkta borsaya kote işletmelerin vergi planlamaları ile işletme değerleri arasındaki ilişkiyi inceleyen Abdul Wahab ve Holland (2012), vergi planlaması konusunda, yöneticiler ile ortaklar arasında bilgi asimetrisi olması sebebiyle, yöneticilerin kendi çıkarları yönünde hareket etmelerine olanak sağladığını, vergi planlaması ve işletme değeri arasında negatif bir ilişki olduğunu tespit etmişlerdir.

Assidi ve Omri (2016) çalışmalarında, Tunus'ta faaliyet gösteren borsaya kote olan ve olmayan iki grup işletmenin, on bir yıllık verilerini kullanarak, vergi optimizasyonu ile işletme değeri arasındaki ilişkiyi incelemişlerdir. Analiz sonucunda, borsaya kote olan işletmelerin, kote olmayanlara kıyasla vergi politikası uygulayarak vergiyi daha iyi optimize ettiğini tespit etmişlerdir.

Kawor ve Kporgbi (2014) işletme piyasa performansları arasındaki ilişkiyi araştırmışlardır. Yapılan analizler sonucunda, düşük kurumlar vergisi uygulama dönemlerinde, işletmelerin yoğun vergi planlaması yapma eğilimlerinin azaldığını ve vergi planlamasının işletme performansı üzerinde anlamlı ve negatif bir etkisinin olduğu sonucuna varmışlardır.

Kurumsal yönetim endeksi ile işletmelerin bazı faktörleri arasındaki ilişkiyi inceleyen çalışmalarda bulunmaktadır. Borsa İstanbul'a kote işletmelerin 2011-2015 yılları verileriyle, işletmelerin kurumsal yönetim endeksleriyle hisse senedi getirileri arasındaki ilişkiyi inceleyen çalışmalarında Sakarya vd. (2017) kurumsal yönetim endeksi duyurusunun yapılmasının hisse senedi getirilerini pozitif olarak etkilediğini tespit etmişlerdir. Karamustafa vd. (2009), Borsa İstanbul Kurumsal Yönetim Endeksi'ne kote olan işletmelerin endekse girme öncesi ve sonrası dönemleri inceleyerek işletme performansındaki değişim incelenmiştir. Yapılan inceleme sonucunda işletmelerin endekse girme öncesi ile girdikten sonraki süreçte aktif devir hızı, özkaynak karlılığı ve varlık karlılığı değişkenlerinde anlamlı farklılıklar olduğu sonucuna varmışlardır.

Yapılan literatür taramasında, çalışma konusu olan yüksek ESG skoruna sahip işletmelerin kurumsal yönetim endeksleri ile dönem vergileri arasındaki ilişkiyi inceleyen bir çalışmaya rastlanılamamıştır. Bu yönü ile literatüre önemli bir katkı sunulması amaçlanmaktadır. Bunun yanında ortaya çıkacak bulgular, işletme yöneticileri, yasa yapıcılar ve vergi uygulayıcıları için politika önerilerinin tespit edilmesi de amaçlanmaktadır.

4. Veri ve Bulgular

İşletmelerin kurumsal yönetim performansları ile dönem vergileri arasındaki ilişkiyi belirlemek amacıyla, kurumsal sürdürülebilirlik performansları üst düzeyde olan ve Borsa İstanbul’da BIST Sürdürülebilirlik 25 endeksinde yer alan işletmelerin 2014-2024 yıllarına ait verileri kullanılmıştır. Analizlerde kullanılan 10 işletmenin 11 dönemlik değişkenlerinin doğal logaritmaları alınarak analizler gerçekleştirilecektir. Dönem Vergisi olmayan işletme verileri analizlere 0 olarak dahil edilmiştir. BIST Sürdürülebilirlik 25 Endeksinde işlem gören işletmelerden finansal piyasalarda faaliyet gösterenler ve kurumsal yönetim puanı hesaplanmayan işletmeler araştırma konusuna dahil edilmemiştir. Bu kısıtlar dışında yer alan sadece 10 işletme analizlere alınmıştır. Analizlerde kullanılan değişkenler ve analize dahil edilen işletmelerin isimleri Tablo 1 ve Tablo 2’de sunulmuştur.

Tablo 1

Analizlerde Kullanılan Değişkenler

Değişkenler	Değişkenlerin Kısaltmaları	Verilerin Elde Edildiği Kaynaklar
Dönem Vergisi	VRG	Kamuyu Aydınlatma Platformu Resmi Web Sitesi
Kurumsal Yönetim Endeksi	KYE	Türkiye Kurumsal Yönetim Derneği Web Sitesi
Toplam Varlıklar	TV	LSEG Data & Analytics
Piyasa Değeri	PD	LSEG Data & Analytics

Tablo 2

Veri Setini Oluşturan İşletmeler

Kısaltma	İşletme İsmi
AEFES	Anadolu Efes Biracılık ve Malt Sanayii A.Ş.
ARCLK	Arçelik A.Ş.
ASELS	Aselsan Elektronik Sanayi ve Ticaret A.Ş.
DOAS	Doğuş Otomotiv Servis ve Ticaret A.Ş.
ENKAI	Enka İnşaat ve Sanayi A.Ş.
MGROS	Migros Ticaret A.Ş.
PGSUS	Pegasus Hava Taşımacılığı A.Ş.
TAVHL	Tav Havalimanları Holding A.Ş.
TUPRS	Tüpraş-Türkiye Petrol Rafinerileri A.Ş.
SISE	Türkiye Şişe ve Cam Fabrikaları A.Ş.

İşletmelerin kurumsal yönetim puanlarının dönem karı üzerindeki etkisini belirlemek amacıyla Tablo 1’de sunulan değişkenler ile Panel Veri Analizi yapılacaktır. İşletmelerin kurumsal yönetim endeksi verileri Tablo 3’te, değişkenlere ait logaritmaları alınmış tanımlayıcı istatistik verileri Tablo 4’te gösterilmiştir.

Tablo 3*İşletmelerin Kurumsal Yönetim Endeksi Verileri*

Yıllar	AEFES	ARCLK	ASELS	DOAS	ENKAI	MGROS	PGSUS	TAVHL	TUPRS	SISE
2014	94,20	94,11	90,94	92,50	90,22	94,20	87,70	94,15	93,10	92,78
2015	95,49	94,80	91,33	94,20	91,64	94,55	90,30	95,19	94,41	93,53
2016	95,77	95,23	91,51	94,10	91,75	95,01	91,70	95,38	94,15	94,41
2017	95,77	95,23	92,04	96,30	91,79	95,77	92,50	96,17	94,67	94,83
2018	95,83	95,35	92,04	96,41	91,80	95,81	94,00	96,25	94,81	95,28
2019	95,84	95,80	92,90	96,50	92,75	95,98	96,20	96,67	95,03	95,34
2020	95,85	96,02	92,94	96,73	92,80	96,69	96,30	96,67	95,78	95,38
2021	96,34	96,74	93,51	97,00	92,80	96,69	96,81	96,70	96,24	95,51
2022	96,34	96,85	93,39	97,40	92,80	96,70	97,10	96,88	96,45	96,40
2023	96,67	96,86	94,11	97,60	93,11	96,74	97,50	96,88	96,80	96,40
2024	96,78	97,02	94,93	97,90	93,83	96,74	97,90	96,88	97,15	96,46

Tablo 4*Tanımlayıcı İstatistikler*

İstatistikler	VRG	KYE	TV	PD
Ortalama	5,146	1,977	10.475	10.274
Medyan	5,396	1,980	10.448	10.201
Maksimum	8,315	1,991	11.723	11.519
Minimum	0,000	1,943	9.4227	8.9799
Standart Hata	1,717	0,009	0.6466	0.5810
Çarpıklık	-1,517	-1,015	0.1962	0.1438
Basıklık	5,924	3,765	2.0425	2.427
Jarque-Bera	80,626	21,361	4.907	10.274
Anlamlılık	0,000	0,000	0.085	0,391
Gözlem	110	110	110	110

Tablo 4 incelendiğinde firmalar arasındaki dönemsel vergi tutarları arasında oldukça farklılıklar olduğu (Standart Sapma 1,717) fakat kurumsal yönetim endeksleri arasında dağılımın fazla olmadığı, diğer bir ifadeyle homojen olduğu görülmektedir. VRG değişkeninin çarpıklık ve basıklık değerlerine bakıldığında, vergi tutarlarının yüksek rakamlarda yoğun olduğu dağılımın sola çarpık ve dağılımın sivri ve aşırı değerlerin varlığını işaret etmektedir. KYE tanımlayıcı istatistikleri incelendiğinde ise çarpıklığın hafif sola basic olduğu ve normale yakın bir dağılım gösterdiği ifade edilebilir. Her iki değişkenin, Jarque-Bera katsayılarına bakıldığında, değerlerin anlamlı olduğu yani değişkenlerin %1 önem düzeyinde normal dağılım göstermediğini dolayısıyla analizlerde robust tahminciler kullanmamız gerektiğini işaret etmektedir. TV ve PD değişkeninin ortalama değeri sırasıyla 10,48 ve 20,274 standart sapmaları ise 0,646 ve 0,581’dir. Analize dahil edilen firmaların toplam varlıkları ve piyasa değerlerinin standart sapmalarının düşük

düzeyde olduğu söylenebilir. TV ve PD değişkenleri saga çarpıklık göstermektedir.

Panel Veri Analizinde (1) numaralı regresyon modeli kullanılacaktır. Panel Veri Analizleri için Eviews 12 ekonometrik paket programı kullanılacaktır.

$$VRG = \beta_0 + \beta_1 KYE_{it} + \beta_{2t} TV + \beta_{3t} PD + e_{it} \quad (1)$$

(1) numaralı modelde belirtilen regresyon modelinin analizine geçilmeden önce, değişkenlerin durağanlıkları test edilecek, daha sonra panel En Küçük Kareler Yöntemi (EKK) tahmini için sabit veya tesadüfi etkiler yaklaşımlarından hangi yaklaşımın kullanılması gerekliliğinin belirlenmesi gerekmektedir. Bu amaçla Hausman testi yapılarak tahmin yaklaşımı belirlenerek regresyon tahminleri yapılacaktır. Bu bağlamda araştırmada ele alınacak olan araştırma sorusu, “İşletmelerin Kuramsal Yönetim Endeksi ile Dönem Vergileri arasında bir ilişki var mıdır?” olacaktır. Oluşturulan panel regresyon modelinde yer alan bir işletmenin verilerinin, diğer işletme verilerini etkileyip etkilemediğini tespit etmek amacıyla yatay kesit bağımlılığının test edilmesi gerekmektedir. Bu amaçla yapılan Pesaran’s yatay kesit bağımlılığı testi yapılmıştır. Yapılan test sonucunda, Pesaran’s test istatistiği 2,164 olarak tespit edilmiştir. Bu sonuç, istatistiksel olarak % 1 önem düzeyinde anlamlılığı ifade etmekte ve modelde yatay kesit bağımlılığının var olduğunu göstermektedir.

(1) numaralı panel veri analizlerinin yapılabilmesi için öncelikli olarak, modelde yer alan değişkenlerin durağanlıkları test edilmelidir. İlgili modelde yatay kesit bağımlılığı bulunması nedeniyle, durağanlık analizlerinde ikinci nesil birim kök testlerinin kullanılması gerekmektedir. Bu nedenle analize dahil edilen değişkenlerin birim kök testi analizinde Levin-Lin Chu birim kök testi kullanılmış ve test sonuçları Tablo 5’te sunulmuştur.

Tablo 5

Levin-Lin Chu 2. Nesil Birim Kök Testi Sonuçları

Değişkenler	t istatistik	Anlamlılık
VRG	-5,001	0,000
KYE	-3,617	0,000
TV	-2,444	0,000
PD	-3,487	0,000

Tablo 5 incelendiğinde tüm değişkenlerin istatistiksel olarak % 1 önem düzeyinde seviye değerinde durağan oldukları tespit edilmiştir. Verilerin durağanlıklarının testinin yapılmasından sonra panel very analizinin temel varsayımları incelenecektir. Öncelikle modelin birim ve zaman etkileri test edilerek hangi modelin geçerli olacağı, daha sonra tesadüfi veya rassal etkiler modellerinden hangisinin uygun tahmin olduğunu belirlemek amacıyla Hausman testi yapılacaktır. Kullanılacak model belirlendikten sonra modelled heteroskedasite ve otokorelasyonun olup olmadığı ayrı ayrı analiz edilecektir.

(1) numaralı model için birim ve zaman etkilerinin tespit edilmesi için yapılan panel regresyon tahmini sonucunda, modelin Wald chi değeri 38,34 olarak tespit edilmiştir. İlgili değer istatistiksel olarak %1 önem düzeyinde anlamlılığı ifade ettiğinden, birim ve zaman etkilerinin en az birinin sıfıra eşit olduğunu ifade eden H_0 hipotezi reddedilmiş, iki yönlü modelin geçerli olduğu tespit edilmiştir. İki yönlü modelin geçerli olması sebebiyle tahminlere geçmeden önce birim ve zaman etkilerini ayrı ayrı sınanması gerekmektedir. Bu amaçla (1) numaralı model sabit etkiler yöntemiyle tahmin edilmiş ve modelin F istatistiğinin 10,96 olduğu, istatistiksel olarak modelin % 1 önem düzeyinde anlamlı olduğu görülmüştür. Modelin anlamlı olması, birim etkilerinin sıfıra eşit olduğunu ifade eden H_0 hipotezi reddedilmiş, birim etkilerinin var olduğu ve klasik modelin uygun olmadığı sonucuna varılmıştır. Modelde zaman etkilerinin tespiti için yapılan tahmin sonucunda Wald chi2 değeri 11,79 olarak bulunmuş ve model istatistik olarak %1 önem düzeyinde anlamlı olduğundan zaman etkilerinin ztandart hatalarının sıfıra eşit olduğunu ifade eden H_0 hipotezi kabul edilmiş ve zaman etkilerini olduğu sonucuna varılmıştır. Birim ve zaman etkilerinin test edilmesi sonrasında model tahmini için rassal veya tesadüfi etkiler tahmincilerinden hangisinin tercih edileceğini tespit etmek amacıyla Hausman testi yapılmıştır. Yapılan Hausman test sonuçları Tablo 6’da sunulmuştur.

Tablo 6*Hausman Testi Sonuçları*

Değişkenler	Katsayılar		(b-B) Fark	sqrt(diag(V_b- V_B)) S.H.
	(b) fe	(B) re		
KYE	-16,45	-12,02	-4,43	10,607
TV	-0,44	-0,50	-0,06	0,226
PD	-0,58	-0,41	-0,17	0,170
Chi2(2)	(b-B)[(V b-V B) ^{(-1)】(b-B)}		42,77	0,000

(1) numaralı model için yapılan hausman testi sonuçları incelendiğinde, Tesadüfi Etkiler tahmincisinin uygun olduğunu ifade eden H_0 hipotezi reddedilerek, Sabit Etkiler tahmincisinin geçerli olduğu kabul edilmiştir. Hausman testi sonrasında (1) numaralı panel regresyon modeli Sabit Etkiler tahmincisi ile tahmin edilmiştir.

Sabit etkiler tahmincisinin tespit edilmesi sonrasında (1) numaralı panel regresyon modeli tahmin edilebilmesi için, modelde heteroskedasite olup olmadığı Modified Wald testi ile otokorelasyonun olup olmadığı ise Durbin Watson testi ile incelenmiştir. İlgili test sonuçları Tablo 7’de sunulmuştur.

Tablo 7*Temel Varsayım Testleri Sonuçları*

Modified Wald Testi		Durbin Watson Testi	
Chi2	= 1,1e+0,5	Durbin-Watson	= 1,036
Anlamlılık	= 0,000	Baltagi-Wu LBI	= 1,376

Tablo 7 incelendiğinde, Modified Wald testi sonucunun istatistiksel olarak % 1 önem düzeyinde anlamlı olduğu, H_0 hipotezi reddedilerek, varyansın birimlere göre değiştiği, birimlere göre heteroskedasite olduğu tespit edilmiştir. Ayrıca, literatürde farklı değerler ifade edilmiş olsa da, Durbin Watson testi sonucunun 2'nin altında olması modelde otokorelasyonun önemli olduğunu kabul edilmiştir. Battagi-Wu testinin sonucunun da 2 nin altında olması modelled otokorelasyon olduğunu göstermektedir.

Yapılan analizler sonucunda Hausman testi ile uygun model tahmincisinin sabit etkiler olduğu belirlenmiş fakat ilgili modelde hem heteroskedasite hem de otokorelasyonun olması, ayrıca yatay kesit bağımlılığının varlığı dikkate alındığında, (1) numaralı panel regresyon modelinin tahmininde Driscoll-Kraay standard hatalı sabit etkiler robust modeli tercih edilmiştir. Driscoll-Kraay standard hatalı sabit etkiler tahmincisiyle yapılan panel regresyon analizi sonuçları Tablo 8'de sunulmuştur.

Tablo 8.

Panel Regresyon Sabit Etkiler Tahmincisi Sonuçları

Bağımlı Değişken VRG				
Değişkenler	Katsayılar	Drisc/Kraay Standart Hata	t İstatistiği	Anlamlılık
KYE	-16,45	9,13	-1,8	0,10
TV	0,45	0,23	1,9	0,08
PD	0,59	0,43	1,4	0,20
C	27,33	16,17	1,7	0,12
$R^2 = 0,256$	F İstat. = 20,17		Pb. = 0,000	

Tablo 8 incelendiğinde, modelin açıklama gücünün (R^2) % 25,6 olduğu ve modelin istatistiksel olarak % 1 önem düzeyinde anlamlı olduğu görülmektedir. Model sonuçları incelendiğinde, KYE ve TV değişkenlerinin VRG değişkeni üzerinde istatistiksel olarak % 10 önem düzeyinde anlamlı ve sırasıyla negative ve pozitif etkilerinin olduğu, PR değişkeninin ise anlamlı bir etkisinin olmadığı tespit edilmiştir. Bu durum, işletmelerin dönem vergilerini, işletmelerin kurumsal yönetim endekslerinde meydana gelen değişimler negatif, toplam varlıklar değişkeninde meydana gelen değişimler ise pozitif yönde etkilemektedir. Bu sonuç yönetim olarak iyi performansa sahip olan işletmelerin dönemsel vergilerinin düştüğünü ifade etmektedir. Yüksek kurumsal yönetim performansına ve sosyal sorumluluk bilincine sahip olan işletmelerin, işletme itibar ve marka değeri risklerini minimize etmek, ortak, yatırımcı, müşteri gibi paydaşların güvenini sağlamak, daha şeffaf, muhafazakar bir vergi strateji izlenmesi ve sürdürmek, dolayısıyla uzun dönemde değer oluşturmak amacıyla, vergi uygulamalarından bilinçli olarak kaçınabileceğinin bir göstergesi olarak değerlendirilebilir. Ayrıca bu durum, araştırmaya konu olan işletmelerin sürdürülebilirlik performansları yüksek olduğundan, sürdürülebilirlik kriterlerini sağlamak amacıyla yapmış ve yapmakta oldukları duran varlık yatırımlarının yoğun olduğu dikkate alındığında, amortisman giderleri sebebiyle vergi matrahlarının düşeceği ve daha düşük

dönemsel vergi ödemek durumunda kalmalarının da bir gereğesidir. Kontrol değişkeni olarak modele dahil edilen varlık büyüklüğünün vergi üzerindeki pozitif etkisi, işletmelerin varlık büyüklüğünün, üretim ve satış hacminin ve buna bağlı olarak dönem kârının ve ödenecek verginin de yükselmesine katkı sağlamaktadır. Bu durum teori ile örtüşmekte olan genel bir durumdur. Modelde yer alan ikinci kontrol değişkeni işletmelerin piyasa değerinin anlamsız çıkmış olması ise firma hisse senedi fiyatlarının yükselmesi ve düşmesi sebebiyle belirlenen piyasa değerinin işletme dönem vergisi ile ilişkili olmadığını yansıtmaktadır.

5. Sonuç

Bu çalışmada sürdürülebilirlik performansı yüksek olan işletmelerden, kurumsal yönetim endeksi hesaplanan 10 işletme örneğinde, kurumsal yönetim endeksinin dönem vergisi üzerindeki etkisini incelemeyi amaçlamaktadır. Bu amaçla BIST Sürdürülebilirlik 25 endeksinde yer alan ve kurumsal yönetim endeksi araştırma döneminde aralıksız elde edilen 10 işletmenin 2014-2024 yıllarına ait dönem vergileri ve kurumsal yönetim endeksleri verileriyle Panel Regresyon Analizi yapılmıştır. Modele kontrol değişkenleri olarak işletme toplam varlıkları ve piyasa değeri dahil edilmiştir. Panel Regresyon Analizi yapılmadan önce değişkenlerin durağanlıkları test edilmiş ve her iki değişkeninde istatistiksel olarak % 1 önem düzeyinde durağan oldukları belirlenmiştir. Daha sonra Panel Regresyon analizi için doğru tahmincinin seçilmesi amacıyla yapılan Hausman testi sonucunda, sabit etkiler tahmincisinin uygun tahminci olduğu belirlenmiştir. Panel veri analizinin temel varsayımları test analizleri sonucunda, modelde yatay kesit bağımlılığı, heteroskedasite ve otokorelasyonun bulunması dikkate alındığında, (1) numaralı panel regresyon modelinin tahmininde Driscoll-Kraay standard hatalı sabit etkiler robust modelinin kullanılmasına karar verilmiştir. Driscoll-Kraay standard hatalı sabit etkiler tahmincisiyle yapılan panel regresyon analizi sonucunda modelin istatistiksel olarak %1 önem düzeyinde anlamlı olduğu ve işletmelerin kurumsal yönetim endeksinin ve toplam varlıklarının, dönemsel vergileri üzerinde istatistiksel olarak % 10 önem düzeyinde anlamlı olduğu, kurumsal yönetimin etkisinin negatif, toplam varlıkların ise pozitif etkisinin olduğu tespit edilmiştir. Bu durum yüksek sürdürülebilirlik ve kurumsal yönetim endeksine sahip işletmelerin, yönetim performanslarının artmasıyla dönemsel vergilerinin azaldığını, toplam varlıkları artan işletmelerin ise dönem vergilerinin de artacağını ifade etmektedir.

Yüksek sürdürülebilirlik ve yönetim performansına sahip işletmeler, sıfır karbon emisyonuna yönelik olarak birçok duran varlık yatırımı yapmaktayken, yüksek yönetim performansına sahip işletmeler bunun yanında sosyal sorumluluk bilinci yüksek, işletmenin marka değerine önem veren, işletme paydaşları üzerinde işletme güvenini artıracak faaliyetler yapan ve daha şeffaf süreçler takip eden işletmelerdir. Dolayısıyla bu işletmeler, diğer işletmelere göre daha fazla faaliyet giderlerine katlanmak ve daha fazla duran varlık yatırımı sebebiyle yüksek amortisman giderleri hesaplamaktadırlar. Bu durum vergi matrahının düşmesine ve dönem vergisinin azalmasına sebep olmaktadır. Bu durum orta

ve uzun vadede mevcut durumun aksine dönerek, işletmenin sağladığı güven, marka değeri, sürdürülebilirlik hedeflerinin sağlanmış olması, rekabet üstünlüğü sağlamak, yatırımcı ve müşteriler tarafından tercih edilmek gibi sebeplerle rakiplerine oranla daha fazla gelir elde etmelerine ve daha fazla vergi ödemelerine de katkı sağlayacaktır.

Bu bulgular ışığında işletmelerin orta ve uzun vadede işletme devamlılığı ve sürekliliğinin sağlanması, marka değerinin artırılması, rekabet üstünlüğü sağlanması gibi avantajları sebebiyle kamusal teşviklerle buluşturulması, işletme yaşam döngüsünün uzatılmasının sağlanması yanında, ülke ekonomisinin gelişmesi, istihdamın artırılması, kişi başı milli gelirin yükselmesi ve toplumsal refahın sağlanabilmesi gibi makroekonomik konularda önemli katkılar sağlayacaktır.

Çalışmada, BIST Sürdürülebilirlik 25 Endeksinde yer alan işletmeler kullanılmasına rağmen, finansal sektörde faaliyet gösteren ve kurumsal yönetim endeksi hesaplanmayan işletmelerin analiz dışında tutulması önemli bir kısıt olmuştur. Bundan sonraki çalışmalarda daha geniş bir örneklem kullanılarak, etkin vergi oranı, firma büyüklüğü, kârlılık gibi değişkenlerle çeşitlendirilerek, değişkenlerin nedenselliklerinin incelenmesiyle daha farklı çalışmalar yapılabilecektir.

Yazarlık Beyanı: Tüm yazarlar çalışmanın tasarımı, veri toplama, analiz ve makale yazımına katkıda bulunmuştur. Tüm yazarlar makalenin son halini gözden geçirerek onaylamıştır.

Çıkar Çatışması Beyanı: Yazarlar, araştırma, yazarlık ve yayınlama süreçlerinde herhangi bir çıkar çatışması bulunmadığını beyan eder.

Finansman: Yazarlar, bu çalışmaya herhangi bir mali destek veya finansman sağlanmadığını beyan eder.

Etik Beyanı: Yazarlar, bu çalışmada bilimsel ve etik ilkelere uyulduğunu ve kullanılan tüm kaynakların düzgün bir şekilde alıntılandığını beyan eder.

Kaynakça

- Assidi, S., Aliani, K., & Omri, M. A. (2016). Tax optimization and the firm's value: Evidence from the Tunisian context. *Borsa Istanbul Review*, 16(3), 177-184. <https://doi.org/10.1016/j.bir.2016.04.002>
- ASX Corporate Governance Council. (2019). *Corporate governance principles and recommendations* (4th ed.). <https://www.asx.com.au>
- Bressan, S. (2023). ESG, taxes, and profitability of insurers. *Sustainability*, 15(13), 13937. <https://www.mdpi.com/journal/sustainability>
- Chaim, D. A., & Parchomovsky, G. (2024). The missing “T” in ESG. *Vanderbilt Law Review*, 77(3), 789–843. <http://dx.doi.org/10.2139/ssrn.4802304>
- Chen, S., Chen, X., Cheng, Q., & Shevlin, T. (2010). Are family firms more tax aggressive than non-family firms?. *Journal of Financial Economics*, 95(1), 41-61. <https://doi.org/10.1016/j.jfineco.2009.02.003>
- Dede, M., & Çamlı, A. Y. (2024). BIST Sürdürülebilirlik 25 Endeksi işletmelerinde borsa performans modellemesi. *Manisa Celal Bayar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 22, 390–408. <https://doi.org/10.18026/cbayarsos.1515271>
- Garip, O., & Yılmaz, B. (2025). Kurumsal sürdürülebilirlik ve finansal performansı: BIST Sürdürülebilirlik Endeksi üzerine bir uygulama. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 57, 220–239. <https://doi.org/10.52642/susbed.1622594>

- Gatsi, J. G., Gadzo, S. G., & Kportorgbi, H. K. (2013). The effect of corporate income tax on financial performance of listed manufacturing firms in Ghana. *Research Journal of Finance and Accounting*, 4(15), 118-124. <https://files01.core.ac.uk/download/pdf/234629683.pdf>
- Hadri, K. (2000). Testing for stationarity in heterogeneous panel data. *The Econometrics Journal*, 3(2), 148-161. <https://www.jstor.org/stable/23114886>
- Halid, S., Rahman, R. A., Mahmud, R., Mansor, N., & Wahab, R. A. (2023). A literature review on ESG score and its impact on firm performance. *International Journal of Academic Research in Accounting, Finance and Management Sciences*, 13(1), 273–282. <https://doi.org/10.1108/S1569-375920240000114010>
- https://www.oecd.org/content/dam/oecd/en/publications/reports/2023/09/g20-oecd-principles-of-corporate-governance-2023_60836fcb/ed750b30-en.pdf
- <https://www.unpri.org/>
- Jiang, H., Hu, W., & Jiang, P. (2024). Does ESG performance affect corporate tax avoidance? Evidence from China. *Finance Research Letters*, 61, 105056. <https://doi.org/10.1016/j.frl.2024.105056>
- Karamustafa, O., Varıcı, İ., & Er, B. (2009). Kurumsal yönetim ve firma performansı: İMKB kurumsal yönetim endeksi kapsamındaki firmalar üzerinde bir uygulama. *Kocaeli Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, (17), 100-119. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/kosbed/article/271224>
- Kawor, S., & Kportorgbi, H. K. (2014). Effect of tax planning on firms market performance: evidence from listed firms in Ghana. *International Journal of Economics and Finance*, 6(3), 162-168. 10.5539/ijef.v6n3p162
- Koukouloti, V. (2024). T for taxation: The fourth pillar in the ESG framework. *eJournal of Tax Research*, 22(3), 420–443. <http://dx.doi.org/10.2139/ssrn.5160414>
- Ma, H. Y., & Park, S. J. (2021). Relationship between corporate sustainability management and sustainable tax strategies. *Sustainability*, 13, 7429. <https://www.mdpi.com/journal/sustainability>
- Rakhmayani, A., Aresteria, M., Sulestiyono, D., & Indriawati, F. (2023). Aggressive tax planning: The impact of profitability and environment social governance (ESG). *International Conference on Accounting and Finance (inCAF)*. <https://journal.uui.ac.id/inCAF/article/view/38298/17672>
- Sakarya, Ş., Yazgan, K. F., & Yıldırım, H. H. (2017). Kurumsal yönetim derecelendirmesinin hisse senedi performansına etkisi: BİST kurumsal yönetim endeksi üzerine bir inceleme. *Sosyal ve Beşeri Bilimler Araştırmaları Dergisi*, 18(40), 55-76. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/sobbiad/article/413122>
- Savcı, M. (2023). *İşletmelerde faaliyet başarısına etki eden faktörler ve faaliyet kontrol sistemi*. Ekin Yayınevi.
- Su, Y., Zhou, M., Yu, R., & Zhou, Y. (2024). Clarifying the relationship between ESG and tax and empowering corporate tax governance. *Academic Journal of Business & Management*, 6(6), 131–135. 10.25236/AJBM.2024.060620
- Tarmuji, I., Maelah, R., & Tarmuji, N. H. (2016). The impact of environmental, social and governance practices (ESG) on economic performance: Evidence from ESG score. *International Journal of Trade, Economics and Finance*, 7(3), 67–74. <https://www.ijtef.org/vol7/501-FR00013.pdf>
- Wahab, N. S. A., & Holland, K. (2012). Tax planning, corporate governance and equity value. *The British Accounting Review*, 44(2), 111-124. <https://doi.org/10.1016/j.bar.2012.03.005>
- Yıldırım, Ş. S., Tütüncü, A., & Şimşek, K. (2025). Sürdürülebilir kalkınma performansı unsurlarının (ESG) vergiden kaçınma üzerindeki etkisi: Borsa İstanbul üzerine bir araştırma. <https://ms.hmb.gov.tr/uploads/2025/07/11-188-Surdulebilir-Kalkinma-Performansi-5b2dfe585f349e2a.pdf>
- Yüce, M., & Keleş, D. (2021). İşletmelerde vergi yönetimi ve konuya ilişkin uluslararası gelişmeler. *Maliye Çalışmaları Dergisi*, 65, 151–176. <https://doi.org/10.26650/mcd2021-881666>